

ERDÉLYI ÖRMÉNY GYÖKEREK

füzetek

az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület havonta megjelenő kiadványa

“Emlékek nélkül, népeknek híre csak árnyék...”

(Vörösmarty Mihály)

XI. évfolyam 122. szám

2007. április

A Fővárosi Örmény Klub minden hónap 3. csütörtökén 17 órakor
- hívtat és hívtatlanul - mindenkit szeretettel vár
a Budapest, V. Semmelweis utca 1-3. I. emeleti zeneterembe

Lapunk az interneten: www.magy-orm.axelero.hu honlapon olvasható

Elektronikus levélcímünk (E-mail): magyar.ormeny@axelero.hu - magyar.ormeny@t-online.hu

---

Az örmény liturgia megemlékezéseiből

“Az összes hívekről, férfiakról és asszonyokról, öregekről és fiatalokról és valamennyiükről, akik bármely korban szentségben hunytak el Krisztusban, történjék megemlékezés ebben a szent áldozatban, könyörögjünk.”

Bár az örmények nemzeti liturgiájában hangzik el a megemlékezés, az emberiség egyetemes, mindnyájan testvérek vagyunk. Az imádság is egyetemes, a mindenség Urához száll, aki méltat minket országára nagy irgalmassága szerint.

Dr. Sasvári László

*****

Marillai Andrea

ELHALLGATOTT NÉPIRTÁS

A világ örményei minden évben megemlékeznek történelmük legnagyobb tragédiájáról, melynek következtében az örmény őslakosság szinte eltűnt Kelet-Törökország tartományából.

A XX. század első, legalább másfél millió áldozatot követelő szervezett népiirtását nem követte igazság- és jóvátétel, és abban is különbözik a másik szörnyűségtől, a holokausztól, hogy az elmúlt század eltítkolt, elhallgatott genocídiuma volt. *Dr. Dzsotjanné Krajcsir Piroska* történész, armenista kutatásai is a valóság megismerését segítik elő.

Egy nép eltűnik

Az örmény genocídium az a tömeggyilkosság, amelyet az Ottomán Birodalom követett el a területén élő örmény nép ellen. Bár a mindenkori török politika azóta is igyekszik elhallgatni, bagatellizálni vagy meghamisítani ami az örményekkel történt, a tények azt mutatják, hogy tudatosan irtották ki az Örményfennsíkon élő őshonos, mintegy kétmillió lakosság jelentős részét. A török kormány lényegében szisztematikus utóhadjáratot szervezett az örmény kisebbség ellen, melynek tagjait erőszakosan Anatóliába és Szíriába deportálták. A sivatagba hajtott emberek az éhségtől és a kiszáradástól elpusztultak, vagy olajjal leöntötték és felgyújtották őket az *Deir-ez-Zor* sivatag barlangjaiban. A nőkre és a gyerekekre erőszak és kínzás várt. 1923-ra Kisázsia és a történelmi Örményország teljes területén csak hírmondó maradt az örmény népből.

Miért?

Örményország tragédiájához hozzájárult, hogy a nagyhatalmak gazdasági érdekeik miatt támogatták a széthullásnak indult török birodalmat, másrészt az ifjútörök reformisták ezt a tarka országot egységes nemzetállammá akarták alakítani. A népirtás mögött álló ideológia a pán-turanizmus volt, mely egy kizárólag türk népességből álló, Anatóliától Közép-Ázsiáig nyúló új török birodalom megteremtését kívánta elérni. Az örmények, akik ősi területükön autonómiát és szabadságjogokat követeltek maguknak, fizikai akadályai voltak a "nagy török álom" megvalósulásának.

Bizonyítékok

A genocídium legértékesebb bizonyítékai az ifjútörök kormány vezetői által küldött kódolt titkos utasítások, táviratok, és fennmaradtak azok a dokumentumok is, amelyekkel a Törökországban élő nagykövetek, attasék, misszionáriusok és segélyszervezetek képviselői folyamatosan informálták kormányaikat az eseményekről. Az Antant-erők bevonulása után az ifjútörök kormány megbukott, vezetői 1918. november 30-án hajón szöktek meg Isztambulból.

1918. december 16-án rendelte el a török parlament az örmény népirtás ügyében a terhelő adatok összegyűjtését, valamint a gyanúsítottak letartóztatását. A per maga 1919. február 5-én kezdődött, és az utolsó ítéletet 1920. január 8-án olvasták fel, teljes anyaga a *Washingtoni Kongresszusi Könyvtárban* található. Akkor tanúvallomások alapján állapította meg az elnöklő *Musztafa Nazim pasa*, hogy az örmények elleni akcióknak nem volt lokális, háborús vagy büntető jellegük, hanem előre eltervezett népirtás eszközei voltak. Ennek a népirtásnak a felelőse a török kormány, és ezenkívül a vádlottak, több mint száz személy.

Hozzátehetjük, hogy ugyanúgy felelős a végrehajtó katonaság, a kurd szabadcsapatok, a börtönből szabadon engedett bűnöző elemek és a török polgári lakosság azon része, amely részt vett a bűncselekményekben. *Talaat, Enver, Dzsemal* és *Nazim* pasákat, a főbűnösöket halálbüntetésre, másokat 15 és 10 év fegyházra, valamint száműzetésre ítélték, ennek nagy részét azonban nem hajtották végre. A mostani török álláspont a történeteket nem hajlandó beismerni, az elítélt ifjútörököket pedig rehabilitálni akarja.

(*Folytatjuk*)

(Megjelent a Képmás családmagazin 2006. júliusi számában)

*****

"Álnokság, hazugság ellen legbiztosabb fegyver az igazság. Ez a mi fegyverünk. Most már csak ember és anyagi áldozat kell a fegyver mögé."

Wass Albert: Kard és kasza

*****

Kovács Bálint, az erdélyi örmények magyarországi ifjú kutatója tartott előadást a Fővárosi Örmény Klub február havi rendezvényén. Tudásával, széleskörű látásmódjával ismét elkápráztatta hallgatóit. Kovács Bálint előadásának írott változatát az alábbiakban közöljük.

Kovács Bálint

Az erdélyi örmények kulturális kapcsolatai a 17- 18. században

2. rész

Kevésbé volt sikeres *Minas Barun*, aki szintén misszionáriusként érkezett Erdélybe. Ő konstantinápolyi származású volt, *Galanus*, a konstantinápolyi örmény apostoli vikárius küldte *Cacciadurus Arachielhez*, aki ajánlólevelet írt róla a Propaganda Fide római kollégiumába való felvételre. Erdélyben az 1720-as években tartózkodott, majd Bécsbe került, ahol az Erzsébetvárosiak 1733-as kiváltságlevelét kieszközölte az udvarnál. Egyik levelében kifejezetten könyveket kért a Propaganda Fide-től. Ezen kötetek zömét Rómában a Propaganda Fide adta ki, ugyanis a missziókat ők látták el a szükséges könyvekkel.

A következő fontos szerepet játszó misszionárius *Stephano Stephanovics Roska*. 1670. augusztus 22-én